

сполучаються з суфіксами *-fold*, *-some*, *-th*, у прислівниковому ряді частіше вживаються суфікси *-ce*, *-fold*, *-es*.

Утворення з *-fold* майже необмежені, вони містять всі основи числівників, окрім *one*. Утворення *onefold* є алогічним. Пор: *twofold*, *threefold*, *sixfold*, *tenfold*. Морфема *-some* співвідносить денумеральні утворення з мовними засобами позначення приблизної кількості. Пор: *foursome*, *fiftysome*, *hundredsomes*. Морфема *-th* вказує на місце, порядок розміщення об'єкта. Пор: *seventy - seventieth*, *thirteen - thirteenth*. Деривативи на *-ce* утворюють закрити парадигму. Пор: *once*, *twice*, *thrice*. Дериваційний суфікс *-es* співвідноситься з поліфункціональними одиницями. Денумеративи з основами числівників виражають кількісні ознаки обмеженого кола осіб, об'єктів, а деякі деривативи, співвіднесені з назвами десятків, виражають обмежені часові строки в житті людини. Складні денумеральні композити відображають кількісні характеристики людей – *six-footer*, *thirty-strong*, об'єктів – *two-edged*, *three-cornered*, явищ – *two-match tour*, часові параметри – *three-monthed*, *four-year-old*.

До продуктивних моделей денумеративів відносять *Num /*, *-th*, *Num + -th + -ly*, *Num / -(e)s*. Пор.: англ. – *six-sixth-sixthly-sixes*. Суфікси *-fold*, *-ce*, *-some*, які додаються до нумеральної основи, можуть утворювати прикметники (Adj.) та прислівники (Adv.). Суфікси *-er*, *-es* утворюють іменники. Пор: англ. – *twofold*, *once or twice or thrice*, *twosome*, *twenties*, *twicer*, *twins*; укр. – *двійний*, *двожкий*, *двожко*, *двадцяті*, *двійня*. Похідні одиниці співвідносяться з основами числівників, які вживаються як кореневі морфемі повнозначних слів. Пор: англ. – *three-eyed*, *two-faced*, *four-piece*; укр. – *трьоокий* (*брехливий*).

Основа числівника має потенційні можливості проявляти себе у сполучувальній комбінаториці, у внутрішньословесних зв'язках. В англійській мові нумеральні основи вживаються в основному в дериватах, утворених шляхом афіксації і словоскладення. Афікси, що розширюють нумеральні основи, співвідносять похідні одиниці з різними лексико-граматичними групами. Пор. англ.: *fifth*, *five*, *to five*, *forties*, *fourfold*. У словотворенні найчастіше вживаються основи числівників *one*, *two*, *three*, *million*. Пор.: англ. – *once*, *only*, *openess*, *twice*, *twofold*, *thrice*, *threefold*, *milliard*, *millionaire*. Граматична парадигма денумеральних композитів проявляється в їх морфосинтаксичних властивостях. Денумеральні композити представлені такими основними моделями: *Num + N(two-piece)*, *Num + -ed(two-faced)*, *Num + Adj + N(two-strong-group)*. Дослідження вчених, а також емпіричний матеріал свідчать про домінуючість числівників в парадигматичній групі квантитативності, вони складають ядро квантитативних словесних знаків [2, 84; 7, 107].

Таким чином, числівники англійської мови характеризуються притаманною для них словотвірною активністю, що проявляється у процесі словоскладення та суфіксації. Числівники як нумеральні слова слугують надійною базою квантитативного конструювання в сучасному англомовному дискурсі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І.Р. Тайна слова. – К.: Рад. шк., 1990. – 284с.
2. Жаботинская С.А. Числительные современного английского языка (К вопросу о категориальном статусе): Дис. ... докт. филол. наук. – Киев, 1982. – 208 с.
3. Єнікєва С.М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: Монографія. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. – 303 с.
4. Кубрякова Е. С. Что такое словообразование. – М.: Наука, 1965. – 77 с.
5. Почетцов Г. Г. Синтагматика английского слова. – К.: Вища школа, 1976. – 109 с.
6. Швачко С.О., Кобякова І.К. Вступ до мовознавства(курс лекцій). – Посібник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2006. – 224 с.
7. Швачко С. О. Лінгвістичний статус числівника сучасної англійської мови // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. Педагогіка. Психологія. – Київ: КНЛУ, 2002. – Вип. №6. – С.349-356.

СЛОВОТІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДІЄСЛІВ В АСПЕКТІ МОВНОЇ НОМІНАЦІЇ

Щигло Л. В. (Суми)

У сучасному мовознавстві знаходить широкого визнання положення про динамічний характер відношень, що існують у триєдності мислення, мови і світу дійсності. Це передбачає те, що "... не можна обмежуватися лише описом мови як сукупності засобів для передачі думок. Необхідно також вивчати як ці засоби використовуються у діяльності мови, яка виражає і формує думки. Завдання мовознавця полягає у тому, щоб розкрити очевидним і конкретним способом лінгвістичний механізм відображення у мові світу дійсності, входження, включення цієї останньої у структуру мови" [1, 304-305].

Словотвір як елемент системи мови (рівень ієрархічної організації і разом з тим відносно самостійна підсистема) володіє власним ономазіологічним простором, певними специфічними функціями і власним потенціалом, який визначає реалізацію цих функцій у взаємодії з іншими рівнями мови.

Традиційний погляд на словотвір пов'язує його з поповненням словникового складу новими лексичними одиницями, що являє собою лише зовнішній бік його ролі в мові. Втім, роль словотвору у мовній системі значно складніша. Як елемент мовної структури, словотвір є однією із сфер міжрівневого співвідношення мовних одиниць, засобів і функцій. Як підсистема мови, він пов'язаний з формуванням і використанням специфічних номінативних одиниць, що беруть участь у загальній функції мови - функції відображення й опису дійсності у процесі мислення і мовного спілкування.

Номінативний аспект мовної дійсності включає утворення і/або використання одиниць різних рівнів і підсистем, які виконують подібні і разом з тим відмінні за характером функції.

Важливу роль у виборі способу мовної номінації відіграє значення про систему мови, про можливість і ономасіологічні рамки окремих підсистем. До чинників, що забезпечують вживання способу дериваційної номінації належать:

- сталість і продуктивність словотвірної системи;
- обмежена кількість засобів номінації, пов'язана зі спеціалізацією і типологізацією відношень, що виражаються. Німецька мова відрізняється від інших мов обмеженою кількістю словотворчих афіксів стосовно, наприклад, дієслова;

- компактність і інформативність структурного комплексу похідного слова, які знаходяться у відповідності з законом економії мовних зусиль;

- можливість імпліцитного вираження ієрархії і взаємодії категоріальної, словотвірної, семантичної.

Потенціал внутрішньої організації і зовнішніх зв'язків системи словотвору та його основна – номінативна – функція є взаємозумовленими. Цим і забезпечується створення і використання номінативів, які характеризуються словотвірною структурою, певними системними властивостями і функціями. Все назване визначає місце і роль словотворчих процесів у соціально зумовленому співвідношенні: дійсність – мислення – комунікація, що розуміють як процес або дійсність, яка здійснюється за допомогою мови.

Область дослідження дериваційної ономасіології вкпочає вивчення таких проблем як:

- особливості відображення номінативної діяльності людини в такій одиниці номінації як похідне слово і формування таких категорій, які можуть бути названі ономасіологічними словотвірними категоріями мови;

- ономасіологічна спрямованість різних способів словотвору і словотвірних засобів;

- класифікація і опис ономасіологічних структур, репрезентованих похідними різних типів [2, 20-31];

Акт дериваційної номінації проходить як процес формування мовного знаку, який відрізняється від усіх інших мовних номінацій як у плані вираження, так і у плані змісту, тобто способом реалізації основної – номінативно-репрезентативної функції, завдяки своїй подвійній співвіднесеності з позамовною дійсністю і з системою мови [2, 57]. Похідні слова називають явища світу, реалізуючи при цьому потенціал словотвірної системи, у вигляді конкретної, структурно-представленої комбінації певних засобів, одиниць і відношень.

Таким чином, процес позначення елементів дійсності отримує об'єктивізацію і закріплення у мові у формі однослівних лексичних одиниць, що відрізняються низкою специфічних властивостей:

- як нові найменування предметів і явищ дійсності, утворюючись на базі існуючих номінативних одиниць мови, позначаючи ці ж самі поняття та поняття, які класифікаційно співвідносяться із раніше позначуваними або поняття, які відрізняються за своєю класифікаційною характеристикою;

- одиниці, які позначають явища світу стосовно їх природної класифікації, виконуючи роль трансформів і які займають певне місце у парадигматиці і ієрархії мовних одиниць і категорій, що формуються при участі словотвірної системи;

- називаючи нові поняття, закріплюють за позначуваним предметом певну властивість, але не прямо, а й опосередковано, через дію і вказівку на відношення до нього;

- як номінативні одиниці рівня слова виникають на основі судження про явища дійсності або формул їх визначення дефінітивного типу, що встановлені вже в мові, від власне предикативних одиниць комунікації синтаксичного рівня, похідні слова відрізняються внутрішньою імплікаційною предикативністю;

- вони виступають як мотивовані одиниці, які мають розчленовану структуру, в якій виокремлюється мотивуюча частина (спільнокоренева, номінативна одиниця, яка вказує на ономасіологічну ознаку) і формантна частина (дериваційний засіб, що вказує на ономасіологічний базис); носієм категоріального (загального, інваріантного) значення або значення похідних слів є вся формально виражена ономасіологічна структура;

- одиниці оформлюються за існуючими в системі мови словотвірними моделями;

- утворення похідних одиниць є фактом словотвірної системи, що виражає свою віднесеність до певного мовного класу або мовної семантичної категорії завдяки взаємодії засобів різних підсистем;

- як специфічні одиниці словотвірного рівня похідні слова беруть участь у реалізації потенцій мовної структури при виконанні основних функцій мови – номінативно-репрезентативної і комунікативної.

Отже, узагальнення всіх вказаних властивостей висуває характерні риси похідних слів:

- прогнозування їх функцій: потенційних і результативних;

- значний потенціал словотворчих конститuentів (твірної основи і афіксів) у системі форм мовної номінації в умовах мовленнєвої реалізації мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Звегинцев В.А. Предложение и его отношение к языку и речи / Звегинцев В.А. – М.: Высшая школа, 1976. – С. 304 - 305.
2. Кубрякова Е.С. Теория номинации и словообразование / Е. С. Кубрякова // Языковая номинация (виды наименований). – М.: Наука, 1977. – С. 20 - 57.

ТИПОВІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ТЕКСТІВ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ Щигло О.І. (Суми)

Загальна теорія перекладу розкриває суть перекладацького процесу, перекладацьку стратегію. Часткові теорії перекладу займаються проблемами, які виникають при перекладі з даної конкретної мови на іншу